

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 15.12.2011
СОМ(2011) 899 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО
СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И
ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

**Иновации за устойчиво развитие — План за действие за екологични иновации
(ПДЕИ)**

(текст от значение за ЕИП)

{SEC(2011) 1598 окончателен}

{SEC(2011) 1599 окончателен}

{SEC(2011) 1600 окончателен}

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В отговор на икономическата и финансова криза стратегията „Европа 2020“¹ укрепва способността на ЕС да постигне интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. За постигането на целите ѝ допринасят няколко водещи инициативи, чийто предмет са основните предизвикателства.

Водещата инициатива „Съюз за иновации“² ще гарантира, че новаторските идеи се превръщат в продукти и услуги, водят до икономически растеж и създаване на работни места и носят отговор на основните предизвикателства пред европейското общество. Като стъпка в това направление водещата инициатива се ангажира да разработи План за действие за екологични иновации, като продължение на Съюза за иновации и съсредоточен върху конкретните пречки, предизвикателства и възможности за постигането на свързаните с околната среда цели посредством иновации.

Планът за действие за екологични иновации (ПДЕИ) е допълнение и към други водещи инициативи на стратегията „Европа 2020“. Основен градивен елемент за прехода към екологична икономика е водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“³ и нейната пътна карта⁴, за създаване и засилване търсенето на екологични иновации и свързаните с тях инвестиции. В съобщението „Интегрирана индустриална политика за ерата на глобализацията“⁵ ПДЕИ се разглежда като инструмент за набелязване и прилагане на мерки за внедряване на ключови екологични технологии, за подобряване на координацията и сътрудничеството между ЕС и държавите-членки и за повишаване осведомеността относно потенциала на новите технологии. В съобщението „Програма за нови умения и работни места“⁶ се съдържа призив ПДЕИ да подкрепи придобиването на умения, необходими за устойчивото развитие, да насърчава развиването на подходящи умения и да спомогне за преодоляване несъответствието между потребностите от умения и наличието им.

ПДЕИ следователно ще постави ударение върху насърчаването на иновациите, които водят до или имат за цел едно по-щадящо отношение към околната среда, и върху преодоляването на разминаванията между иновациите и пазара. Наред с останалото, ПДЕИ предвижда продължаването на някои дейности, набелязани в плана за действие на водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“.

---

¹ COM(2010) 2020: Съобщение на Комисията „Европа 2020 — Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“.

² COM(2010) 546: Съобщение на Комисията: „Водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“: Съюз за иновации“.

³ COM(2011) 21: Съобщение на Комисията: „Европа за ефективно използване на ресурсите — водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“.

⁴ COM(2011) 571 окончателен.

⁵ COM(2010) 614: Съобщение на Комисията: „Интегрирана индустриална политика за ерата на глобализацията Извеждане на преден план на конкурентоспособността и устойчивото развитие“.

⁶ COM(2010) 682 окончателен: Програма за нови умения и работни места: „Европейският принос за постигане на пълна заетост“.

Екоинновация⁷ е всяка иновация, която води до или цели значителен и осезаем напредък към устойчиво развитие с по-малко отражение върху околната среда и повишаване на устойчивостта ѝ или която води до по-ефективно и отговорно използване на природните ресурси.

Като част от Многогодишната финансова рамка за 2007—2013 г., Европейската комисия подпомага научноизследователски и демонстрационни проекти за екоинновационни технологии и за тяхното внедряване на пазара в рамките на 1) Седмата рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие (7РП), 2) Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (ПКИ), проектите за екоинновации — Първо приложение и Първо внедряване на пазара, 3) Европейската платформа за екоинновации и 4) дял „Екология“ на програмата „LIFE +“. Държавите-членки и регионите, паралелно на полезното взаимодействие с тези програми, могат да се ползват и от подкрепа по линия на кохезионната политика за по-нататъшното внедряване и умножаване на екоинновациите.

В своето съобщение „Бюджет за стратегията „Европа 2020“⁸ Комисията посочи, че научните изследвания и иновациите ще се градят в три взаимно допълващи се направления: 1) върхови постижения в научната база; 2) преодоляване на предизвикателствата пред обществото и 3) осигуряване на водещи позиции в промишлеността и рамки за конкурентоспособност. Комисията пое и ангажимента да включи изменението на климата като тема в разходните програми на ЕС и да насочи поне 20 % от съюзния бюджет за постигането на цели, свързани с климата.

Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“ (2014—2020 г.)⁹ ще засили ролята на екоинновациите и ще осигури адекватно финансиране за изпълнението на този план за действие след 2013 г. От съществено значение са дейностите, позволяващи прехода към екологична, нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика, както е предвидено в условията на „Действия във връзка с климата, ресурсна ефективност и суровини“ — едно от предизвикателствата пред обществото.

Подходът на партньорство¹⁰ в областта на научните изследвания и иновациите ще съкрати пътя между иновативните изследвания и пазарната им реализация.

2. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО НА ЕКОИННОВАЦИИТЕ

Необходимо е ускоряване на напредъка при екоинновациите, така че да се увеличи производителността на ресурсите, тяхното ефективно използване и

⁷ Преработено от Решение № 1639/2006/ЕО за създаване на Рамкова програма за конкурентоспособност и иновации.

⁸ COM(2011) 500; Бюджет за стратегията „Европа 2020“ - Част II: Информационни документи за политиките

⁹ COM(2011) 808/3 окончателен: Съобщение на Комисията относно „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации.

¹⁰ COM(2011) 572 окончателен: Съобщение на Комисията: Партньорство в областта на научните изследвания и иновациите

конкурентоспособността, както и в услуга на околната среда. Все повече сериозни екологични предизвикателства и ресурсни ограничения доведоха до нарастващо търсене в световен мащаб на екологични технологии, продукти и услуги и обусловиха появата на екологични производства (виж приложение 1). По-бързото внедряване на пазара и разпространение на екоиновациите ще доведе до подобряване на екологичните показатели и устойчивостта на цялата икономика и едновременно с това ще се осигурят предимства за бизнеса, от гледна точка на рентабилност, и за обществото като цяло.

3. ПРЕПЯТСТВИЯ И СТИМУЛИ ЗА ЕКОИНОВАЦИИТЕ В МСП

Екоиновациите досега са били внедрявани на пазарите сравнително бавно, с изключение на енергията от възобновяеми източници в резултат на политиките по отношение на енергетиката и климата. Сред препятствията пред екоиновациите се нареждат несъответствието между пазарните цени и свързаните с екологията разходи и печалби, липсата на гъвкавост в икономическите структури, инфраструктурни и поведенчески зависимости и ощетяващите стимули и субсидии. Други аспекти, които пречат на разпространението на екоиновациите, се отнасят до ограниченото познание и сигурност по отношение на пазарите. Макар и много от тези пречки да са сходни със срещаните от новаторските предприятия като цяло, те изглеждат по-сериозни за онези, които залагат на екоиновациите.

За преодоляване на някои от тези препятствия Европейската комисия представи още през 2004 г. Плана за действие в областта на екологичните технологии (ETAP)¹¹.

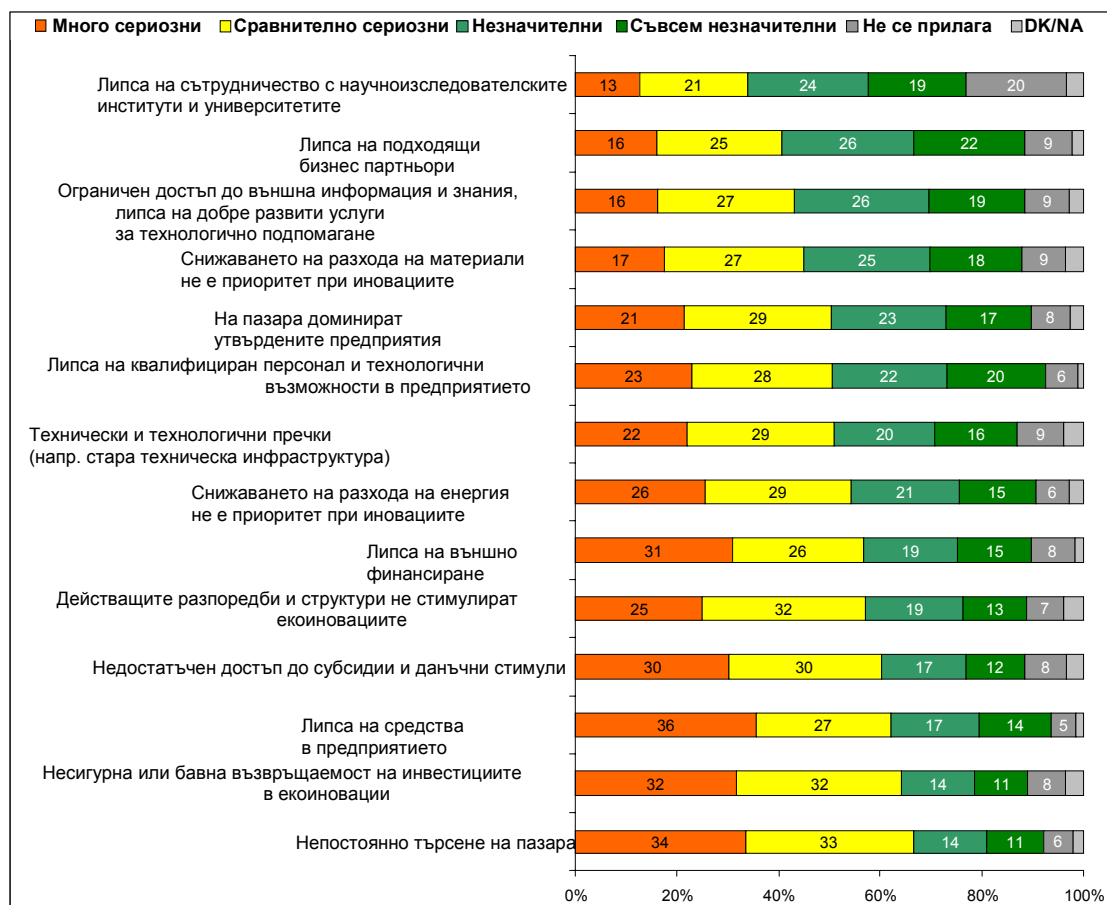
Неотдавнашно проучване на Евробарометър относно отношението на европейските МСП към екоиновациите¹² дава нагледна представа как се възприемат бариерите и стимулите за екоиновации.

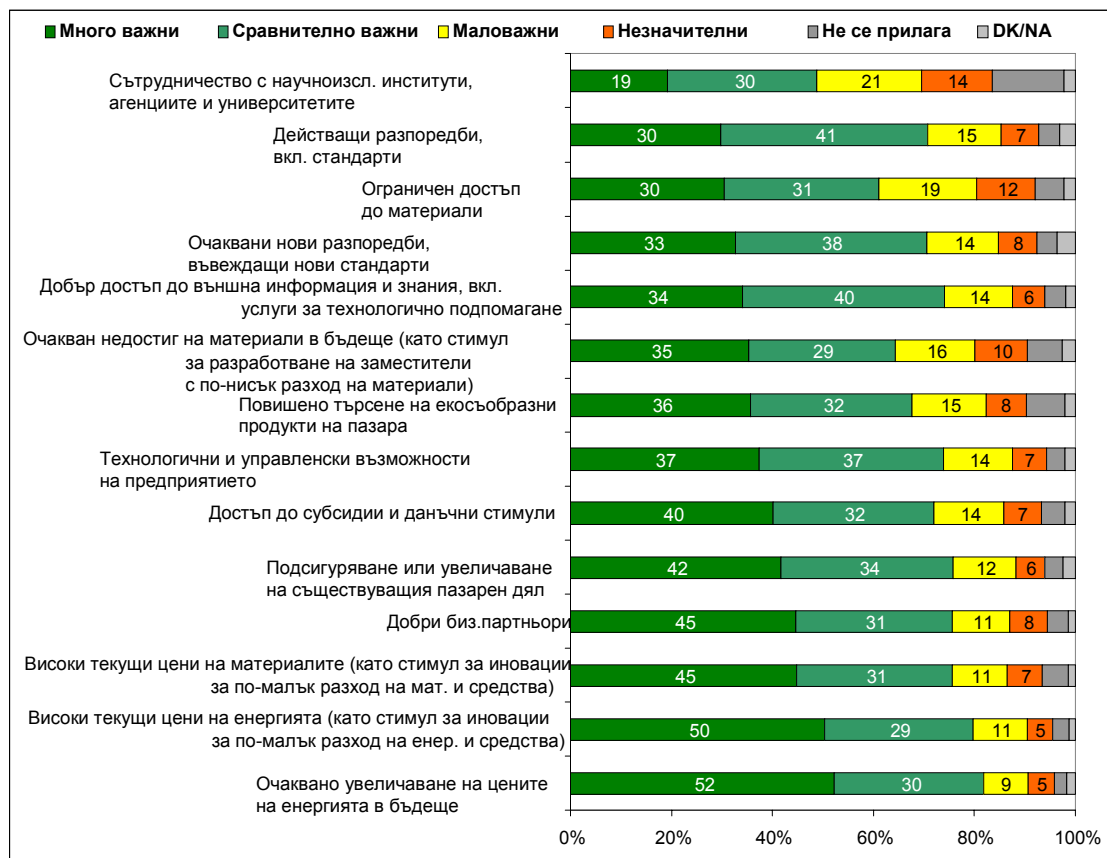
¹¹ COM(2004) 38 окончателен, Съобщение на Комисията „Стимулиране на технологиите за постигане на устойчиво развитие: Плана за действие на Европейския съюз в областта на екологичните технологии

¹² Flash Eurobarometer 315: Нагласи на европейските предприемачи към екоиновациите, март 2011 г.

Препятствия пред фирмите за по-бързото внедряване и разработване на екоиновации

Стимули, които биха ускорили внедряването и разработването на екоиновации

Според проучването несигурността в пазарното търсене и възвръщаемостта на инвестициите са две от основните пречки, а сред основните стимули се нареждат високите цени на енергията и суровините, новите правила и стандарти и достъпът до знания.

Въз основа на водещите инициативи на стратегията „Европа 2020“ и на поуките от ЕТАР, ЕС може да се ускори допълнително процеса на новаторство в областта на екологията чрез добре насочени политики и дейности. По-специално, мерки в областта на регулаторните стимули, частните и обществените поръчки, стандартите и целите за ефективност могат да спомогнат за по-голямо и по-постоянно пазарно търсене на екоиновации. Трябва да се набави и допълнително финансиране за инвестиции в екоиновации и са необходими мерки на политиката, за да се намалят и управляват рисковете за предприемачите и инвеститорите.

Една дългосрочна стратегия за екоиновациите на основата на партньорства ще е консолидиращ фактор в тази област и ще доведе до нарастване на необходимата за новаторството критична маса, до обмен на идеи и добри практики и създаване на мрежи и търговски отношения.

4. ВЪЗМОЖНОСТИ ПРЕД ЕКОИНОВАЦИИТЕ И ДЕЙСТВИЯ НА ЕС

Екоиновациите са тясно свързани с начина, по който използваме нашите природни ресурси, както и с производството и потреблението ни. Могат да се очакват значителни екологични, обществени и икономически ползи от широкото внедряване на екоиновациите. Европейските екопроизводства представляват вече значителен икономически сектор, с прогнозен годишен оборот от 319 млрд. EUR или около 2,5 % от БВП на ЕС¹³. През последните две години 45 % от европейските дружества с дейност в производството, земеделието, водоснабдяването и ресторантьорството са внедрили екоиновации и са извлекли ползи от тях.

През 2012—2013 г. при сегашната финансова рамка на ЕС, ПДЕИ ще подкрепи въвеждането и развитието на екотехнологии на пазара, в частност чрез подкрепа за демонстрационни проекти. Това ще е подготовка за по-всеобхватни последващи действия в рамките на водещите инициативи на стратегията „ЕС 2020“ и на програмата „Хоризонт 2020“.

В средносрочен и дългосрочен план — в периода 2013—2020 г. — екоиновациите следва да се възползват от новите инструменти и средства на ЕС по линия на водещите инициативи „Съюз за иновации“ и „Европа за ефективно използване на ресурсите“, както и от кохезионната политика и програмата „Хоризонт 2020“ — след 2013 г. Например, в своите предложения Комисията отдели сериозно място на иновациите в плановете на кохезионната политика за 2014—2020 г., което ще осигури по-голям приоритет на иновациите поради изричните условия пред държавите членки в това отношение.

Допълнителният анализ на предизвикателствата и възможностите ще доведе до по-нататъшни действия за по-бързото внедряване на екоиновациите. Този процес следва да се основава на участието на множество заинтересовани страни и на партньорски подход, считано от 2012 г.

5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ЕКОЛОГИЧНИ ИНОВАЦИИ

Планът включва целеви дейности едновременно при търсенето и предлагането, научните изследвания и промишлеността и при политическите и финансови инструменти. Подкрепа за изпълнението им ще окажат партньорският подход между заинтересованите лица, публичният и частният сектор и Европейската комисия.

Комисията ще осигури основните стимули за навлизането на екоиновациите на пазара чрез:
--

¹³ *IDEA Consulting and Ecorys*, Проучване на конкурентоспособността на екопроизводства в ЕС — 2009 г.; *Roland Berger*, Новаторски екологични пазари с потенциал за растеж през гледната точка на фирмите — 2007 г.

- използване на политиката и законодателството в областта на околната среда като стимул за насърчаване на екоиновациите (дейност 1);
- подкрепа за демонстрационни проекти и партньорство за навлизането на обещаващи, интелигентни и амбициозни работещи технологии на пазара, които до момента не са получили широко внедряване (дейност 2);
- разработване на нови стандарти за насърчаване на екоиновациите (дейност 3);
- привличане на финансиране и спомагателни услуги в подкрепа на МСП (дейност 4);
- насърчаване на международното сътрудничество (дейност 5);
- подкрепа за разработването на нови умения и осигуряване на работни места и на свързаните с това програми за обучение, в отговор на нуждите на пазара на труда (дейност 6);
- насърчаване на екоиновациите чрез европейските партньорства за иновации, предвидени в инициативата „Съюз за иновации“ (дейност 7).

5.1. Дейност 1: Политика за околната среда и регулиране в услуга на екоиновациите

Законодателството на ЕС в областта на околната среда по традиция е един от най-важните стимули за екоиновации и за развитието на силни европейски предприятия в области като управлението на водите, замърсяването на въздуха, управлението на отпадъците, рециклирането и намаляването на последствията от изменението на климата. Политиката в областта на околната среда може да насочва също усилията в областта на научноизследователската и развойна дейност и да задава темпото на технологичното развитие.

Например Регламентът за REACH¹⁴ изброява веществата, пораждащи сериозно безпокойство (SVHC), за които се изисква замяна с по-безопасни алтернативни вещества или технологии, когато такива станат технически и икономически осъществими. Това насърчава активното търсене на алтернативи и стимулира дейностите по НИРД за намиране на конкурентни и по-безопасни заместители. Регламентът за REACH е също пример за това как политиките на ЕС могат да стимулират новаторството в глобален мащаб. Дружества от химическата промишленост в цял свят се съобразяват с регламента за REACH при разработването на продукти, които трябва да отговарят на изискванията на пазарите в ЕС.

От друга страна, регулаторната рамка може да е пречка за екоиновациите, ако налага зависимост от недостатъчно амбициозни или остарели стандарти или технологии. Следователно се налага преразглеждане и укрепване на

¹⁴ Регламент (ЕО) № 1907/2006 на Европейския парламент и на Съвета относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH)

законодателството за осигуряване на силни и дълготрайни стимули за екоиновациите, както и за достатъчно дългосрочна перспектива пред инвеститорите.

Както предвижда инициативата „Съюз за иновации“, Комисията ще предприеме преразглеждане на регулаторната рамка в областта на околната среда. Ще бъдат набелязани възможните пропуски в тази област, ще бъдат приложени нови правила и съществуващите ще бъдат преразгледани, за да се осигури съгласувана законодателна рамка, насърчаваща екоиновациите.

Например, в бъдеще при проектирането, преразглеждането и прилагането на законодателството и политиката в областта на околната среда, следва да се обръща внимание на:

- а) потенциала на иновациите в услуга на околната среда, например чрез повече гъвкавост при предписването на технологични решения или предвиждайки по-строги и неизменни екологични стандарти (за да се избегне налагане на технологични зависимости);
- б) бариерите пред иновациите в законодателството в областта на околната среда и неговото прилагане;
- в) необходимостта от улесняване появата на пазарно жизнеспособни нови продукти или практики;
- г) необходимостта от ускоряване внедряването на екоиновации във всички области на политиката.

Ценен принос има сътрудничеството с ОИСР¹⁵, в рамките на което бе призната необходимостта от по-добри политики за една по-добра подкрепа на екоиновациите предвид фактори като пазарната динамика, технологичните криви, съгласуваността и последователността на различните политически инструменти.

Ориентири

- Като продължение на извършеното до момента Комисията ще разработи през 2012 г. методика, с която да се оценят възможните препятствия, стимули и въздействие на законодателството, политиката и регулаторните инициативи в областта на околната среда върху екоиновациите и оптимизирането на тяхната пазарна реализация.
- При преразглеждането на политиката за водите, нормите за качество на въздуха и емисиите, сградните норми, съществуващите цели за превенция, повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и избягване на депонирането, както се предвижда в „Плана за действие на водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“ съответно

¹⁵ ОИСР, „Проучвания на ОИСР върху екоиновациите — за по-добри политики в подкрепа на екоиновациите“, 2011 г.

през 2012 г., 2013 г. и 2014 г. Комисията ще включи цели за екоиновациите.

- Техният потенциал трябва да привлече най-много внимание при преразглеждането на настоящите стандарти за инфраструктура, в това число транспорт, енергетика, сгради и ИКТ, същевременно подобрявайки устойчивостта към климатичните изменения.
- При разработването на мерките за прилагане през 2012 г. по Рамковата директива за отпадъците и съгласно други законодателни актове Комисията би могла например да:
  - насърчава екопроектирането за прилагането на директивите относно излезлите от употреба превозни средства, отпадъците от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО), ограничението на употребата на определени опасни вещества, батериите и акумулаторите и опаковките;
  - разработи критерии за това, кога даден отпадък престава да се разглежда като такъв съгласно член 6 от Рамковата директива за отпадъците по отношение на медта, стъклото, хартията, пластмасите, компоста и, ако е възможно, други потоци от отпадъци. Тези критерии ще бъдат разработени, така че да способстват за стимулиране на търсенето и доверието във вторичните суровини и за насърчаване на новаторските технологии за събиране, разделяне и обработка на отпадъците за висококачествени вторични суровини;
  - разработи минимални стандарти за процедурите по обработка на отпадъците на равнище ЕС в съответствие с член 27 на Рамковата директива за отпадъците, когато подобни стандарти водят до рентабилност и се основават на най-добрите налични техники и новаторски решения.

5.2. Дейност 2: Демонстрационни проекти и партньорства за екоиновации

Въпреки настоящите програми за финансиране и инициативи, все още съществува значително разминаване между наличието на нови технологии и търговската им реализация. Такъв е например случаят с иновационните технологии при отпадъчните води и водопречистването¹⁶, като използването на мембрани, или новите технологии за биологично отстраняване на амониеви йони, разработени по проекта ICON^{17,18}.

В своя окончателен доклад до Комисията от 28 юни 2011 г.¹⁹ експертната група на високо равнище относно главните базови технологии (ГБТ) подчертава ролята на възможностите за финансиране за разработването на продукти и за демонстрационни дейности, с оглед предотвратяване разминаването между наличните технологии и пазарната им реализация и за повишаване на европейската конкурентоспособност.

¹⁶ „EIO Thematic Report: Water Innovation“ Екообсерватория, Май 2011 г.

¹⁷ <http://tnw.tudelft.nl/en/about-faculty/departments/biotechnology/research/research-cooperation/icon/>

¹⁸ http://ec.europa.eu/research/water-initiative/pdf/4th_wwf_brochure_en.pdf

¹⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/key_technologies/kets_high_level_group_en.htm

От 2012 г. Комисията ще подкрепя целеви екоиновационни демонстрационни проекти и партньорства за прилагането на иновационни технологии, които въпреки високия си екологичен и търговски потенциал не са били успешно реализирани на пазара. Приоритетни ще бъдат технологиите, подходящи за постигането по един ефективен и ефикасен начин на по-строги, по-интелигентни и амбициозни екологични стандарти от настоящите. Общата цел на това действие е да се докаже пазарната жизнеспособност на тези технологии.

Считано от 2014 г., програмата „Хоризонт 2020“ ще продължи подкрепата за такива демонстрационни проекти, както и за проекти за прилагане на технологични и обществени иновации.

Ориентири

- Подбор на описаните по-горе технологични демонстрационни проекти до края на 2012 г. като част от последната покана за представяне на предложения по 7РП. Ще могат да участват всички промишлени сектори. Възможните области включват отпадъците от разрушаване — най-големият поток от отпадъци; възстановяване на почвите, утаечните слоеве и подпочвените води; пречистване на отпадъчни води и утайки; пестициди и торове в селското стопанство; добива на суровини в градски условия; отпадъците от електрическо и електронно оборудване, включително редки елементи и злато; приспособяването към изменението на климата.
- Подбор на технологични и обществени демонстрационни проекти, считано от 2014 г., които биха могли да получат подкрепа и да бъдат изпълнени по програмата „Хоризонт 2020“.

5.3. Дейност 3: Стандарти и цели за ефективност за основните стоки, процеси и услуги за намаляване на въздействието им върху околната среда

Определянето на нови и амбициозни стандарти и цели за ефективност е мощен инструмент за насърчаване на иновациите, увеличаване на производителността и разкриване на възможности пред единния пазар.

В допълнение, схемите за етикетиране, които указват експлоатационните характеристики на даден продукт, са потенциално също толкова значими за представяне на ползите от екоиновациите. Например след приемането на политиката за енергийна ефективност и на директивата относно етикетите за консумацията на енергия²⁰ пазарът за домакински уреди се насочи към енергийно ефективни продукти, което доведе до 700 TWh икономии на енергия²¹ и увеличаване на конкурентоспособността на европейската промишленост.

²⁰ Директива 92/75/ЕИО на Съвета относно посочване на консумацията на енергия и други ресурси от домакински уреди в етикети и стандартна информация, свързана с продуктите

²¹ Оценки за икономии в резултат на обозначаването на енергийната консумация върху етикетите за хладилни уреди, съдомиялни машини и перални машини между 1996 — 2020 г.

Като продължение на пакета за стандартизация²² Комисията, в сътрудничество със заинтересованите страни, ще гарантира, че новите или преразгледани стандарти неоспоримо стимулират иновациите, не водят до инертност или зависимости, неизменно целят качество и отчитат аспектите на ефективното използване на ресурсите, опазването на околната среда и изменението на климата.

Ориентири

Европейската комисия и държавите членки, в сътрудничество с международни органи по стандартизация, ще дадат началото на интерактивен процес на определяне и подреждане по първостепенност на областите, в които разработването на стандарти и на цели за ефективност имат най-голям потенциал да стимулират екоиновациите.

Ето някои примери за области, които могат да бъдат разгледани от 2012 г.:

- проверка на място на характеристиките на отпадъците;
- канализация за питейна и отходна вода;
- дейности по обработка на отпадъците в съответствие с член 27 от Рамковата директива за отпадъците;
- устойчиви строителни материали и сградна изолация в подкрепа на прилагането на Директивата относно енергийните характеристики на сградите²³.

5.4. Дейност 4: Финансиране и спомагателни услуги за МСП

Необходимо и обосновано е осигуряването на финансиране от публичния сектор за ускореното внедряване на екоиновации в частния сектор, особено в МСП. Поради относителната незрялост на пазара, достъпът до финансиране е особено труден за малките предприятия, търсещи екоиновации, възприемани като пазарно по-рисковани. Инвеститорите обикновено разсъждават за екоиновациите както за останалите инвестиции, т.е. имат еднакви очаквания за нивата на възвръщаемост и риска. Нещо повече, предимствата от намаляването на въздействията върху околната среда не се отчитат и имат странична роля при вземането на решения за инвестиране.

Политическите мерки могат да създадат по-благоприятни финансови условия и повече гъвкавост при подялбата на риска. Нужна е по-нататъшна подкрепа за МСП за подобряване на инвестиционната готовност, възможностите за работа в мрежа и доверието на пазара в екоиновациите.

²² COM (2011) 311 окончателен: Съобщение на Комисията: Стратегическа визия за европейските стандарти: към по-голям и ускорен устойчив растеж на европейската икономика до 2020 г.

²³ Директива 2002/91/ЕО относно енергийните характеристики на сградите

ЕТАР и други европейски политики и инициативи, като например кохезионната политика, вече пристъпиха към набиране на финансиране за екоиновации. Усилията за набиране на финансиране в тази насока ще продължат като част от текущата многогодишна финансова рамка за периода 2007—2013 г. и ще бъдат задълбочени по специфичните програми на „Хоризонт 2020“ — „Справяне с обществените предизвикателства“ и „Осигуряване на водещи позиции в промишлеността и рамки за конкурентоспособност“. Комисията обмисля насочването на средства за екоиновациите в отговор на специфичните предизвикателства пред финансирането в тази област.

Ориентири

В контекста на настоящата многогодишна финансова рамка:

- Комисията, в сътрудничество с Европейската мрежа на предприятията²⁴, ще разшири дейността на „екологичните асистенти за МСП“. Асистентите ще помагат на МСП да се възползват от създаваните от екоиновациите възможности за бизнес. Схемата ще консолидира екологично благонадеждните подходи в МСП, ще привлича вниманието им и ще улеснява придобиването на умения за насърчаване на екоиновациите.
- През 2012 г. Комисията ще създаде Европейска мрежа на инвеститорите в екоиновации, като задвижващ фактор и за по-точно определяне на нуждите им от политическа гледна точка с цел по-бързото отпускане на инвестиции.
- Комисията ще помогне на европейските предприятия с дейност в екоиновациите да получат по-добър достъп до световните пазари. Европейската мрежа на предприятията, европейските технологични центрове извън Европа и делегациите на ЕС ще осигуряват допълнителна подкрепа за участие в търговски панаири и посещения, за установяването на връзки между мрежите за подкрепа на МСП в Европа и тези извън нея и за проучване на пазара и оценка на технологичните нужди.
- Освен това Европейската комисия ще разработи инициативи за повишаване на доверието в новите екологични технологии и екоиновационни решения, навлизащи в ЕС и на световния пазар, на основата на резултатите от пробна доброволна пилотна програма за проверка на екотехнологиите (ПЕТ), чиито принципи и предимства са описани в работния документ на службите на Комисията, приложен към плана за действие.

От 2014 г., по линия на следващата многогодишна финансова рамка, „Хоризонт 2020“ и кохезионната политика, Комисията ще предприеме подходящи инициативи за:

²⁴

http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/index_en.htm.

- работа с държавите членки и регионите, с оглед включването на екоиновациите в оперативните програми на кохезионната политика за 2014—2020 г., по-специално чрез регионалните стратегии за иновации за интелигентно специализиране, които се предлагат като предварително условие.
- разработване на два нови финансови инструмента: европейски инструмент за гарантиране на заемите и капиталов инструмент за научни изследвания и иновации. Първият ще съдържа елемент, насочен към търсенето и елемент, насочен към политиката, който ще включва екоиновациите. Вторият ще е съсредоточен върху началната фаза и фазата на растеж и ще има тематичен акцент, свързан с екоиновациите. И двата инструмента ще съдържат целеви инвестиционни стимули за насърчаване набирането на частни средства в областта на екоиновациите;
- разработване на схеми за техническо подпомагане, които да подпомагат МСП и финансовия сектор в разработването на подходящи за инвестиции проекти, оценката на евентуалното им банково финансиране и изпълнението на проекти, ползващи се от рисково финансиране;
- Програмата „Хоризонт 2020“ ще засили ролята на екоиновациите и, наред с останалото, ще окаже подкрепа за МСП с дейност в екоиновациите в ранния етап на внедряване на пазара.

5.5. Дейност 5: Международно сътрудничество

Екоиновациите играят основна роля за преминаването в световен мащаб към устойчиво развитие и екологосъобразна икономика. В този контекст съобщението на Комисията „Рио+20“²⁵ подчерта наред с останалото и нуждата от въвеждане на пазарни и регулаторни мерки, които да насърчават екоиновациите в световен мащаб, и от гарантиране на тяхното прилагане.

В своето съобщение „Стратегическа европейска рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите“²⁶ Комисията предлага действия в посока задълбочаване на сътрудничеството в Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) чрез засилена интеграция и трансгранична координация на научноизследователските инвестиции и дейности. Тя има за цел, наред с останалото, Европа да привлича повече инвестиции в научноизследователската дейност и иновациите.

В този контекст Стратегическият форум за международно научно и технологично сътрудничество (SFIC) бе създаден с цел насърчаване на европейското партньорство за научно и технологично сътрудничество. Форумът цели набелязването и координирането на съвместни инициативи между държавите-членки и Комисията по отношение на трети страни.

²⁵ COM(2011) 363 окончателен, Съобщение на Комисията „Рио+20: към екологична икономика и по-добро управление“

²⁶ COM(2008) 588 окончателен, Съобщение на Комисията „Стратегическа европейска рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите“

Инициативите могат да включват екоиновации и изграждане на капацитет за екоиновации и адаптирането според нуждите на страните бенефициери.

Развиващите се икономики, като Китай, Индия, Бразилия и Русия, разкриват значителни възможности за пазарна реализация и партньорства пред европейските компании с дейност в екоиновациите. Въпреки това достъпът до тези пазари остава предизвикателство поради високия и неопределен риск, защитата на инвестициите и недостатъчно стриктната защита на правото върху интелектуалната собственост.

В услуга на достъпа до пазара и на установяването на партньорства, Комисията ще предприеме подходящи инициативи за:

- Насърчаване прилагането на бенчмаркинг и хармонизирането на стандартите и изискванията за екологични стоки и услуги, както и за екологичните характеристики на продуктите в рамките на двустранните и регионалните диалози с развиващите се икономики. Подходящите програми и проекти следва да получат подкрепа в рамките на програми за сътрудничество, като SWITCH-Asia²⁷ с оглед насърчаване на устойчивото потребление и производство. Ще се проучи включването в подобни програми на други региони, по-специално Африка и Латинска Америка.
- Насърчаване в двустранни и многостранни политически диалози, както и в търговски преговори и споразумения, обмена на политики за екоиновации, включително мерки за либерализиране на търговията на екологични стоки и услуги, премахването на финансовите пречки пред МСП за участие в глобални вериги за създаване на стойност, защита на инвестициите и защита на ПИС. Установяването на мрежи от инвеститори и предприятия също ще получи положителен тласък.
- Включването на екотехнологиите и екоиновациите в сътрудничеството със съседни държави, като Източно партньорство²⁸, Партньорство за демокрация и споделен просперитет с Южното Средиземноморие и Черноморско взаимодействие.
- Сътрудничество с Програмата на Обединените нации за околната среда (ПРООНОС) и Организацията на Обединените нации за промишлено развитие (UNIDO) за укрепване на мрежата от национални центрове за по-чисто производство. Тези центрове ще способстват за разпространението на най-добрите практики в екоиновациите и ще улесняват установяването на връзки между развиващите дейност в областта на екоиновациите и развиващите се икономики.

---

²⁷ Програмата SWITCH-Asia е програма за безвъзмездни средства, финансирана от ЕС чрез Инструмента за сътрудничество за развитие (ИСП), Регламент (ЕО) № 1905/2006 (ОВ L 378/41) — http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/regional-cooperation/environment/switch_en.htm

²⁸ СОМ(2008) 823 окончателен: Съобщение на Комисията Европейския парламент и Съвета — Източно партньорство

Ориентири

- През 2012 г. Европейската комисия ще разработи инструментариум на политиката в подкрепа на трансфера на технологии на изпитани екологични технологии и решения.
- Като част от процеса Рио+20 Европейската комисия и нейните международни партньори ще способстват за създаването на условия екоиновациите да бъдат включени в международния диалог за устойчиво развитие и в резултатите от срещата на върха Рио+20 през 2020 г., като евентуално ускоряващ прехода към „зелена“ икономика фактор.

5.6. Дейност 6: Нови умения и работни места

Необходими са нови умения за улесняване прехода към по-екологична икономика и за осигуряване на по-квалифицирана работна ръка за предприятията. Програмата за нови умения и работни места подчертава необходимостта от задоволяване на потребностите на пазара на труда от работни умения, по-специално по отношение на нововъзникващите и все по-разнообразни умения, свързани с екологосъобразни и по-екологосъобразни работни места.

Ще бъде създаден Европейски отраслов съвет за квалификационните умения, свързани с екологосъобразните и по-екологосъобразните работни места, за да се улесни обменът на информация между държавите-членки по отношение недостига на квалификационни профили, програми за обучение и умения в отрасъла на екологосъобразните стоки и услуги и в други свързани отрасли.

Ориентири

- Със създаването на „Панорама на уменията в ЕС“ от 2012 г. Комисията ще способства за повишаване на мобилността на работната ръка като предоставя информация за наличието или липсата на квалификационни умения в настоящия момент и в перспектива. Тя ще поставя особено ударение върху квалификацията за екологосъобразни работни места.

5.7. Дейност 7: Европейски партньорства за иновации

Европейските партньорства за иновации (ЕПИ) се съдържат като предложение във водещата инициатива „Съюз за иновации“ на стратегията „Европа 2020“. ЕИП са замислени като обединяване на участници и ресурси около общи цели за по-бързото постигане на революционни нововъведения с оглед решаване на специфични предизвикателства пред обществото, когато е налице и голям пазарен потенциал за европейските фирми.

Ефективното използване на ресурсите е приоритет, особено в областта на суровините, устойчивото развитие на селското стопанство, управлението на водите — области, в които се разглеждат в момента възможностите за ЕИП. Скъсявайки разстоянието между една ресурсно по-ефективна икономика, амбициозните екологични цели и бизнес възможностите, екоиновациите се явяват основен инструмент в подкрепа на ЕИП.

Ориентири

- Сред евентуалните дейности е изпробването на екологосъобразните обществени и частни поръчки като стимул за екоиновациите. Възможно е създаването на мрежи от публични и частни доставчици и купувачи, а тържните спецификации могат да се изпробват и разработват по начин, който да удовлетворява едновременно публичния и частния сектор;
- Други перспективни области, които могат да привлекат вниманието, включват производството на биогаз от биологични отпадъци, устойчивата химия и услугите, свързани с екосистемите. Най-добрите подходи за съчетаване на мерките спрямо търсенето и предлагането в тези области ще бъдат набелязани от Комисията в тясно сътрудничество със заинтересованите страни и държавите-членки.

6. УПРАВЛЕНИЕ И ОСВЕДОМЕНОСТ

6.1. Структура на управление

В рамките на инициативата „Съюз за иновации“ и на програмата „Хоризонт 2020“ ще бъде дадено начало на специфични за управлението дейности по изграждането на мрежи и изготвянето на схеми за подобряване на познанията и осведомеността относно екоиновациите. Предвиждат се прости и гъвкави системи, в които има широко и балансирано участие²⁹ на главните заинтересовани страни.

В този контекст и въз основа на положителния опит на работната група на високо равнище (в рамките на ЕТАР) ще бъде създадена Ръководна многостранна група на високо равнище за включване на екоиновациите сред основните теми, улесняване изучаването на политики, партньорски преглед на предприеманите мерки и наблюдение на изпълнението на настоящия план за действие.

Освен това държавите-членки ще продължат да обменят информация в рамките на специална работна група на високо равнище, в която ще им се предоставят по-стабилни политически насоки едновременно на европейско и национално равнище.

Форумът на заинтересованите страни в рамките на ЕТАР, който мобилизира и улеснява изграждането на мрежи между участниците от различните отрасли, ще се съсредоточи повече върху бизнеса и ще разработва целенасочени и изпълними препоръки, които могат да бъдат интегрирани в европейските и националните политики.

Ориентири

²⁹ SEC (2011 г.) 1028 окончателен, „Пилотно европейско партньорство за иновации за активен живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве (АНА). Първи резултати от управлението и процесите.“

- От 2012 г. тази Ръководна многостранна група на високо равнище, съставена от представители на държавите-членки, на бизнеса, промишлеността, по-специално МСП, изследователи и други главни заинтересовани страни, ще подкрепи мерки за внедряването на екоиновациите, ако е необходимо, с помощта на специфични тематични многостранни експертни работни групи.

6.2. Сътрудничество между Комисията и държавите-членки

От основно значение е редовният обмен на информация и добри практики в областта на политиката за екоиновации между държавите-членки и между регионите. Ще са необходими по-широки познания относно случаите на екологична уязвимост, политиките, пазарите и сектора на екологосъобразните стоки и услуги за насърчаване на екоиновациите в Европа и за разработване на подходящи политики.

Ориентири

- На основа изводите от пътните карти по ЕТАР, на доброволна основа ще бъдат договорени с държавите-членки национални пътни карти за екоиновациите с цел набелязване на най-ефективните политики, улесняване изучаването на политики между държавите-членки, както и определяне на подходящата степен на прилагане, необходима за създаването на условия за екоиновации. Тези пътни карти ще стъпят на съществуващите инициативи за насърчаване на екологосъобразните технологии, но ще поставят по-силно ударение върху екоиновациите както в частния, така и в публичния сектор, и ще отчитат глобалните цели за устойчиво развитие, за да способстват за постигането им.
- Комисията ще си сътрудничи със съответните национални и регионални органи за включването на екоиновациите в инициативите на кохезионната политика и на политиката за развитие на селските райони в областта на иновациите. В това отношение настоящото разработване на „Платформа за интелигентно специализиране“³⁰ представлява ключов инструмент за изграждане на адекватен капацитет за управление.
- Комисията ще разчита на „Екоиновационния индекс“³¹ и на други подобни показатели за екоиновациите, за да следи и преразглежда мерките и действията, предприемани от държавите-членки и ЕС.
- Инициативата „Нов импулс в политиките за екоиновации“³² за разкриване на най-добрите практики в политиките в областта на екоиновациите ще получи допълнителна подкрепа с оглед разпространението на добрите практики в държавите-членки.

³⁰

<http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/s3platform.cfm>

³¹

Виж финансираня от ЕС проект „Обсерватория за екоиновации“; <http://www.eco-innovation.eu/>

³²

Виж финансираня от ЕС проект „Нов импулс в политиките за екоиновации“; <http://www.ecopol-project.eu/>

6.3. Повишаване на осведомеността за ползите и възможностите на екоиновациите

Неяснотите относно пазарното търсене са сред основните пречки пред бързото внедряване на екоиновациите. Необходимо е да се постигне по-висока степен на приемане в обществото на екоиновационните технологии, процеси, услуги и продукти.

Това може да се постигне, ако всички заинтересовани страни полагат усилия за повишаване на осведомеността относно екоиновациите, включително държавите-членки, местните и регионални власти, промишлеността и гражданското общество. Комисията също ще предприеме действия, за да обясни значението на екоиновациите като ключов двигател за постигане на по-екологосъобразна и по-устойчива икономика, като обърне специално внимание на техния потенциал да генерират растеж и да създават нови работни места. Тези усилия ще се основават на съществуващите дейности по осведомяване, които са част от институционалната комуникация на Европейската комисия, например тези, които се отнасят до ефективното използване на ресурсите.

7. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Петгодишният опит в прилагането на политиките на ЕС в областта на екотехнологииите и появата на благоуспяващи фирми с екологосъобразна дейност в ЕС, доказаха потенциала на екоиновациите за създаване на нови бизнес възможности, растеж и заетост в Европа.

Това обаче не изчерпва задачите и са необходими засилени и по-широкообхватни действия. Ето защо е нужно да нарасне интензивността на текущите дейности, използването на наличните ресурси да се оптимизира и да се набавят допълнителни финансови средства. Планът за действие стимулира усилията за екоиновации, осигурява ясна перспектива и е следователно логичен приемник на ЕТАР.

Една амбициозна програма за иновации на ЕС ще спомогне също да се реагира по-адекватно на глобалните предизвикателства пред околната среда, както и да бъдат оползотворени възможностите на световните пазари в съответствие с целите на стратегията „Европа 2020“. Тя ще осигури на Европейската комисия и на държавите-членки нови инструменти за постигане на целите на стратегията „Европа 2020“ и определя бъдещата рамка за екоиновациите. Средносрочният преглед на следващата финансова перспектива ще е добра възможност за оценка на степента на постигане на целите, определени в настоящия план за действие.

Приложение 1 Екоиновациите са от полза за фирмите и за околната среда

Глобалната икономика няма друг избор освен да се адаптира към екологичните и ресурсните ограничения и затова се нуждае от екоиновации. Това може да генерира заетост и растеж и е от съществено значение за конкурентоспособността на икономиката, особено в Европа, чийто икономически растеж се е градил в миналото на интензивното използване на ресурси.

ЕС е способен да се ангажира в глобалния преход към по-устойчива икономика

Европейските политики в областта на околната среда и нарастващите екологични предизвикателства в световен мащаб доведоха до появата на значителен и конкурентоспособен сектор на екологичните стоки и услуги в Европа.

Например европейските екопроизводства са вече значителен икономически сектор с прогнозен годишен оборот от 319 млрд. EUR или около 2,5 % от БВП на ЕС³³. Това означава, че те са по-големи от стоманената, фармацевтичната или автомобилната промишленост. Те отбелязват напоследък приблизителен годишен растеж от 8 %. Основните подотрасли са свързани с управлението на отпадъци (30 %), водоснабдяването (21 %), управлението на отпадъчните води (13 %) и рециклираните материали (13 %). Отрасълът осигурява пряко заетост на 3,4 млн. души — около 1,5 % от всички работещи европейци. Около 600 000 нови работни места са били създадени между 2004 г. и 2008 г. Годишният темп на растеж при заетостта във всички подсектори между 2000 г. и 2008 г. е бил около 7 %.

Европейските фирми признават обещаващите перспективи

Потенциалът на екоиновациите се признава от бизнес средите. Инвестициите в рисков капитал (РК) в Европа³⁴ са нараснали значително през последното десетилетие. За 2010 г. те са достигнали приблизително 1,3 млрд. EUR в отрасъла — срещу 0,3 млрд. EUR през 2004 г. Въпреки нарастващата пазарна несигурност тази сума спадна едва със 7 % спрямо 2009 г., което показва голямата устойчивост и потенциал на отрасъла. Енергопроизводството и енергийната ефективност привличат най-много инвестиции. В тези два отрасъла само са били инвестирани 71 % от капиталовложенията през четвъртото тримесечие на 2009 г.

Безопасни за околната среда, енергоспестяващи и ресурсощадящи продукти, процеси и услуги укрепват конкурентоспособността на много предприятия в

---

³³ *IDEA Consulting and Ecorys*, Проучване на конкурентоспособността на екопроизводствата в ЕС — 2009 г.; *Roland Berger*, Новаторски екологични пазари с потенциал за растеж през гледната точка на фирмите — 2007 г.

³⁴ Съобщение за медиите на *Cleantech Group* от 7 януари 2010 г. относно инвестициите в рисков капитал на *Cleantech* за 2010 г. Предоставените данни се отнасят до инвестициите на *Cleantech* в Европа и Израел.

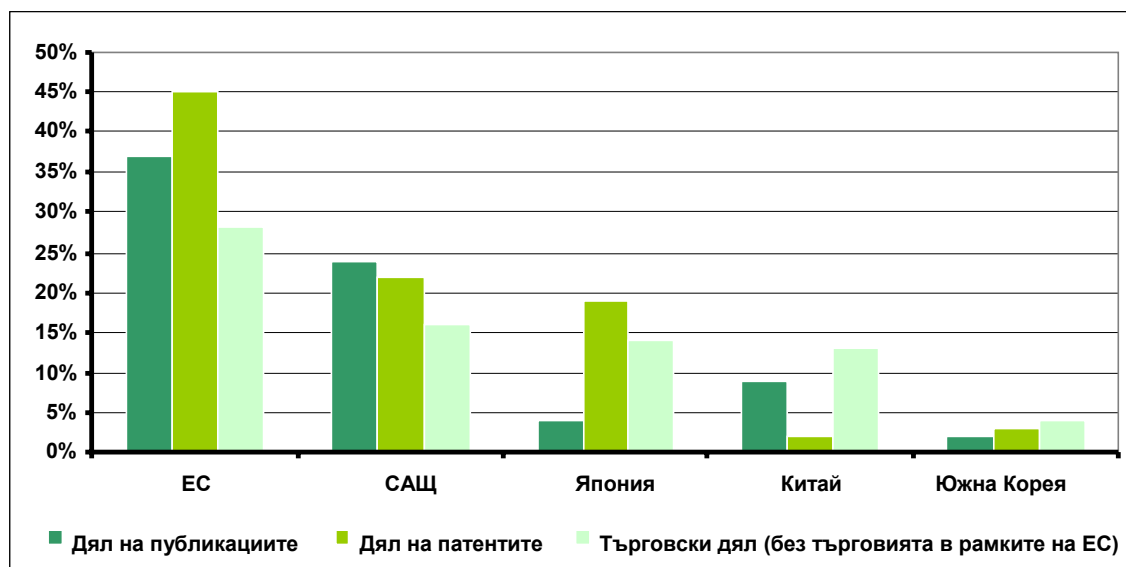
различни отрасли. Фирмите производителки са се пренасочили от намаляване на замърсителите в края на процеса към „затворена система“, при която свеждат до минимум материалите и енергийните потоци чрез промяна в продуктите и производствените методи и повторно използване на отпадъци като нов ресурс за производство. Всички тези мерки водят до намаляване на разходите. Същевременно все още има затруднения и препятствия, които пречат този потенциал да се оползотвори докрай.

Ограничаването на въздействията от изменението на климата и защитата от свързаните с неблагоприятни атмосферни условия природни бедствия също предоставят ред възможности. От 1980 г. насам около 95 % от икономическите загуби в Европа вследствие катастрофи са били причинени от атмосферни и климатични явления и тази тенденция ще се задълбочава с измененията в климата. В областта на адаптацията към тези изменения и превенцията на риска от бедствия (ПРБ) възможностите за инвестиции ще нарастват и ще бъдат необходими новаторски схеми на финансиране и на устойчивост на климатичните условия. Застрахователната индустрия също ще се изправи пред нови предизвикателства и възможности.

Трябва да се възползваме от бъдещите възможности в глобален мащаб

ЕС разполага с технологичния капацитет да се превърне в основен участник на пазара на екологосъобразни стоки, процеси и услуги. Той има силна научноизследователска общност и е технологичен лидер в много области. За това свидетелства водещата му позиция в световната търговия, както е видно по-долу (не е включена търговията в рамките на ЕС).

Европейските екопроизводства имат добри позиции в световен мащаб³⁵

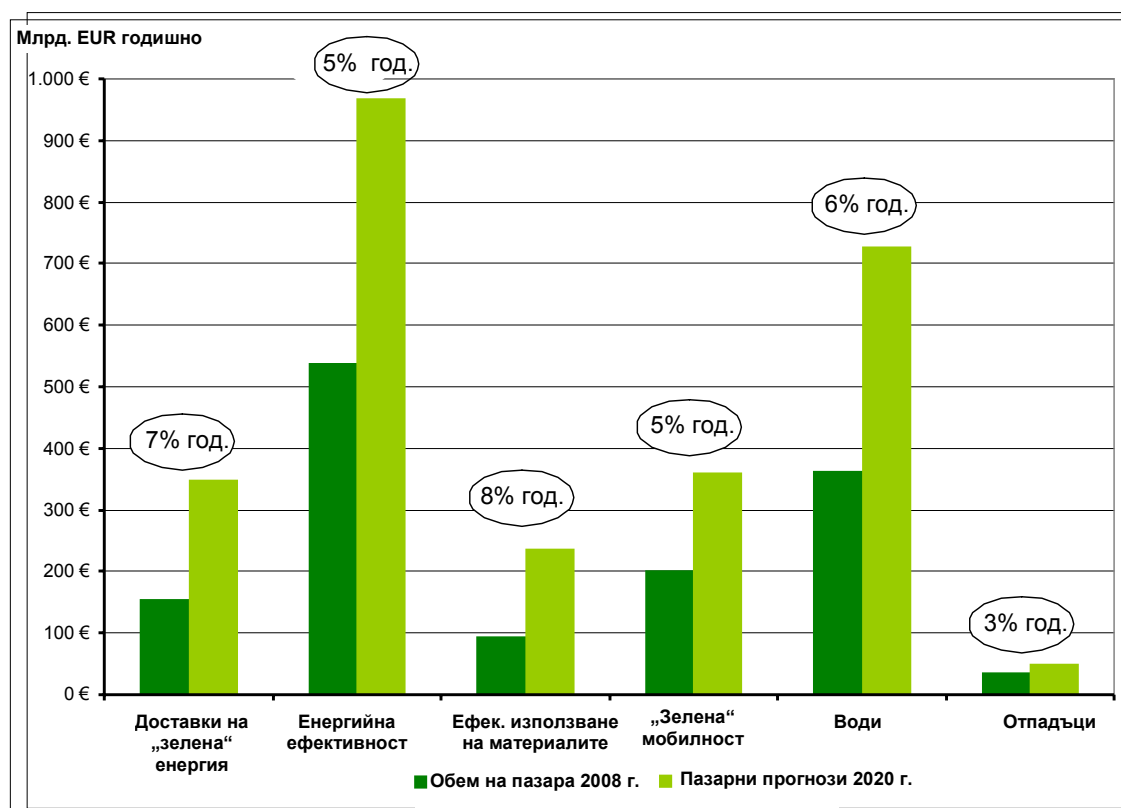
³⁵

Източник : *IDEA Consult, ECORYS, 2009*. Проучване на конкурентоспособността на европейските екопроизводства; Федерално министерство на околната среда, опазването на природата и ядрената безопасност, 2009 г., „*Greentech – Made in Germany 2.0*“

Световният пазар за екопродукти бе с размер 1 трлн. EUR през 2007 г., от които голям дял заемаха технологиите за енергийна ефективност (450 млрд. EUR). Пазарният дял на Европа се различава в отделните отрасли. Например при автоматичното сортиране на материалите и слънчевите централи дялът на Европа възлиза на над 70% от общия пазар. При синтетичните биогорива, системите за слънчево охлаждане и технологиите за акумулиране на енергия европейската промишленост е водеща в научноизследователската и развойна дейност. Средният пазарен дял на европейските дружества е над 30 % в управлението и рециклирането на отпадъци, производството на електроенергия, устойчивата мобилност, енергийната ефективност и устойчивото управление на водите.

Световният пазар за тези продукти и услуги нараства с 5 % годишно и се очаква да се увеличи три пъти до 2030 г. (виж по-долу графиката за прогнозния растеж). ЕС държи приблизително една трета от световния пазар и е нетен износител. Появява се обаче и международна конкуренция. В отрасъла на вятърната енергетика традиционните доставчици от ЕС срещат нови участници на пазара, които желаят да се възползват от глобалните усилия за ограничаване на изменението на климата. ЕС трябва да доразвие своите способности и да засили стимулите, за да консолидира водещата си позиция и да се възползва от новите възможности.

Растящи световни пазари за екопроизводствата³⁶

³⁶

Източник : *IDEA Consult, ECORYS, 2009*. Проучване на конкурентоспособността на европейските екопроизводства; Федерално министерство на околната среда, опазването на природата и ядрената безопасност, 2009 г., „Greentech – Made in Germany 2.0“

МСП в ЕС трябва да се възползват от прехода

Съставът на екопроизводствата се различава значително в отделните отрасли. Например при управлението на отпадъци, възстановяването на почвите, вятърната енергетика и енергията, произведена от възобновяеми източници, на около 10 % от дружествата се падат почти 80 % от оборота. От друга страна, малките фирми са по-жизнени на новите, зависими от регулирането пазари, като например екостроителството и енергията от възобновяеми източници. Важно е също да се отбележи, че според очакванията потенциалът за екоиновации и следователно за повишаване производителността на ресурсите е по-голям при МСП, отколкото при големите предприятия. Според проучвания на по-ефективното използване на материалите в Германия всяко предприятие спестява средно около 200 000 EUR при инвестиционни разходи под 10 000 EUR за близо половината от компаниите³⁷.

Като цяло, екопроизводствата се характеризират с наличието на голям брой малки и средни предприятия (МСП). Тези фирми осигуряват около половината от общата заетост. Следователно МСП в партньорство с промишлеността трябва да играят по-голяма роля в намирането на нови технологии и решения и да ги използват. **Публичните политики и действия трябва да създават по-добри условия за екоиновациите.**

---

³⁷

Обсерватория за екоиновации, Годишен доклад за 2010 г., „Бизнес перспектива: спестяване на разходите за материали“